

به نام خدا

همایش بین المللی خلیج فارس، بنیاد ایران شناسی، اردیبهشت ماه ۱۳۸۸ - تهران

مطالعه و مقایسه قوم تاریخ نگاری کولی های ایرانی ساکن در پس کرانه های خلیج فارس با کولی های ایرانی مقیم هند و نگاهی بر تاثیرات کولی های هندی بر زندگی آنها

چکیده :

بیشتر پژوهش های قوم تاریخ نگاری در مطالعات باستان شناسی کشور بر روی روستانشین ها و تا حدودی عشایر صورت گرفته است و چندان توجهی به اقوام کولی مهاجر نشده شده است . با توجه به ویژگیهای فرهنگی خاص این اقوام و حضور طولانی مدت آنها در کشور می تواند به عنوان یک پژوهش مهم در حوزه قوم تاریخ نگاری شناخته شود. متأسفانه منابع مکتوب در مورد این اقوام بسیار محدود می باشد که در این پژوهش به مطالعه و مقایسه زندگی کولی های ایرانی ساکن در هند و کولی های ایرانی ساکن در جنوب کشور می پردازد.

در این مقاله ضمن پرداختن به جنبه های مختلف زندگی این اقوام ، به نکات مهمی همچون : گویش ، چگونگی مهاجرت ، زمان و مسیر دقیق مهاجرت آنها پرداخته می شود و در پایان به تاثیرات کولی های هندی بر روی کولی های ایرانی ساکن هند اشاره می گردد. به طور کلی این پژوهش با تکیه بر مصاحبه های شفاهی بوسیله پرسش نامه های از پیش تهیه شده ، بر اساس نحوه زندگی هر یک از آنها به مطالعه این اقوام و پراکندگی جغرافیایی آنها در دو کشور ایران و هند می پردازد.

مقدمه:

امروزه کولی ها در سرتاسر جهان با مسائل اجتماعی و فرهنگی جدیدی مواجه هستند. بنابراین، ماهیت واقعی کولیه‌ها و مشخص کردن هویت آنها در گذشته و حال در نتیجه پژوهش های مردم شناسی آشکار می گردد.

هدف از پژوهش اخیر، شناخت و آشنایی با گذشته این اقوام و همچنین زندگی اجتماعی- فرهنگی آنها می باشد. از دیگر نکات مهم مقاله حاضر، پرداختن به مسایلی همچون، نحوه مهاجرت، علت یکجا نشینی و مسیر مهاجرت آنها از هند به ایران است. در آخر نیز به مقایسه زندگی کولی های جنوب ایران با کولی های ایرانی مقیم هند و تاثیرات کولی های هندی بر آنها، پرداخته می شود. پژوهش میدانی در سه فصل انجام گردید. فصل اول: تمرکز بر کولی های ایرانی مقیم پونا در شهر پور ۱۳۸۶، فصل دوم: مطالعه کولی ها هندی در روستای جونر، مهر ماه ۱۳۸۶ و فصل سوم مطالعه کولی های ساکن در استان بوشهر (بندر بوشهر و شهرستان خور موج) آبان ماه ۱۳۸۶

به طور کلی سه مکان، مورد پژوهش و مطالعه قرار گرفت. (نقشه شماره های ۱، ۲، ۳) با توجه به شباهتهای فرهنگی کولی های جنوب ایران با کولی های ایرانی مقیم هند، استان بوشهر در ایران و شهر پونا در هند به عنوان مناطق مورد مطالعه انتخاب گردید. برای بررسی تاثیرات کولی های هندی بر کولی های ایرانی، روستای جونر در ایالت مهاراشترا به عنوان منطقه مورد مطالعه، انتخاب شد. (نقشه شماره: ۳)

به دلیل نبود آگاهی در مورد گذشته تاریخی این اقوام ، آنچه ما را با خصوصیت زندگی قبلی این قوم ها آشنا می سازد ؛ نقل قول هایی است که نسل به نسل در خاطره ها محفوظ مانده است . بنا براین برای مطالعه در مورد تاریخچه و نحوه زندگی آنها در پژوهش اخیر از دو روش استفاده شد .

روش اول : جمع آوری اسناد و مدارک ، کتابها و منابعی که به آنها پرداخته بودند. روش دوم : جمع آوری اطلاعات محلی و تهیه پرسشنامه. در این پژوهش میدانی از تمامی اقوام مورد مطالعه بوسیله عکس و فیلم برداری ، مستند نگاری گردید.

نخست نگاهی کوتاه بر جنبه های مختلف زندگی این اقوام در جهان امروز :

در چند سال اخیر نحوه زندگی کولی ها ایرانی مورد توجه مردم شناسان قرار گرفته است و تا کنون چندین مردم شناس به پژوهش در مورد زندگی و مهاجرت آنها پرداخته اند. در چندین کتاب نیز به این اقوام اشاره شده و مطالبی در مورد آنها به نگارش در آمده است. در کتابی از حمزه اصفهانی که متعلق به قرن دهم میلادی است در مورد چگونگی ورود ۱۲ هزار موسیقی دان از هند به ایران شرح داده شده است . (دورودوفولیت ، ۱۳۶۵) همچنین در کتابهای : کولی و زندگی او نوشته یحیی ذکاء ، پژوهشی در زمینه کولی های ایران و جهان نوشته ایرج افشار سیستانی ، کولی در گذر تاریخ نوشته موسی سیادت ، غربتی ها (کولی ها) نوشته بهرام فرهوشی و کولی های خراسان نوشته افشار سیستانی ، به مسایل مختلف زندگی این اقوام پرداخته شده است . (ذکاء ، ۱۳۳۷) (افشار سیستانی ، ۱۳۷۷ و ۱۳۷۸) (سیادت ، ۱۳۸۵) (فرهوشی ، ۱۳۸۵) . در برخی از کتاب ها که در مورد مردمان ایران یا عشایر صحبت شده ، اشاراتی نیز به نحوه زندگی کولی های آن منطقه شده است . (نودری ، ۱۳۷۶)

کولی ها اقوام چادر نشین و کوچ روی هستند که بنا به شغلشان کوچ می کنند و آنها را در هر جا ، به نام های گوناگونی می خواندند . نظام اجتماعی آنان انسجامی ندارد و بیشتر در اطراف شهر ها و روستاها زندگی می کنند . (Misra, 1977) .

آنها مردمانی هستند که از محلی به محل دیگر کوچ کرده و کار های مختلفی انجام می دهند. این مردم در سرتاسر دنیا بخصوص در کشور هندوستان وجود دارند و هر کدام راه و روش و زندگی خاصی دارند و برای بدست آوردن شرایط زندگی بهتر در طول سال کوچ می کنند. (Ibid , 1977)

بعضی از مشاغل کولی ها عبارتند از : ساخت صنایع دستی ، شکار ، آهنگری ، فروش اجناس دست دوم ، فروش سنگهای نیمه قیمتی ، کار در سیرک ، فروش اشیاء جادویی ، فروش داروهای گیاهی ، کار های ساختمانی ، فال گیری و حتی گدایی .

(Childers, 1975) این اقوام عمدتاً برای بدست آوردن غذا و فروش اجناسشان وابسته به مردم ساکن در شهرها یا روستا هستند. (Misra, 1977)

کولی‌ها که در طول تاریخ همیشه مورد آزار قرار گرفته‌اند، یکی از اقلیت‌هایی هستند که چهره آنها در طی تاریخ طولانی و پر رنجشان دگرگون شده است. (یانوش، ۱۳۶۵). اجتماع کولی‌ها همواره از سوی سایر فرهنگ‌ها تحت فشار بوده و شیوه زندگی آنها مورد تهدید می‌باشد. (همان منبع / ۱۳۶۵). چنان‌که هم‌اکنون نیز خیلی از روستاییان و شهرنشینان، آنان را به عنوان یک شهروند یا روستایی به حساب نمی‌آورند و حتی عده‌ای از آنها هنوز نمی‌توانند تحصیل نمایند. تمامی این تبعیض‌ها باعث گردید که بیشتر آنها یکجانشین شوند. در ایران این اقوام بنا به مسائل فوق، کولی بودن خود را انکار می‌کنند. به طور کلی با توجه به واکنش‌های اجتماعی و سیاسی، نسبت به این اقوام، مردم و همچنین پادشاهان همیشه در مورد آداب و رسوم و منشا ایشان کنجکاو بوده‌اند. (ایواتس، ۱۳۵۳)

در همه دوره‌های زمانی، عده‌ای سعی داشته‌اند تا کولی‌ها را اقوامی بیگانه و غیر اجتماعی که از خود فرهنگی ندارند جلوه دهند. (رینیر، ۱۳۸۰). این تصویر نادرست و وارونه از کولی‌ها، به عنوان مردمی آواره و خطرناک، باعث رانده شدن آنها از جوامع شهری و روستای گردید. (همان منبع / ۱۳۸۰) پژوهش‌هایی که در رشته‌هایی همچون زبان‌شناسی و نژادشناسی صورت گرفته منشاء هند و آریایی کولی‌ها را بطور قاطع روشن کرده است. اما ماهیت دقیق پیوند خویشاوندی میان کولی‌ها و سراسر نقاط جهان و کولی‌هایی که در شمال غربی هند زندگی می‌کنند هنوز معلوم نشده است. (پونته، ۱۳۶۵)

کولی‌ها در سرتاسر ایران پراکنده‌اند و در نقاط مختلف ایران به نام‌های مختلفی نیز شناخته می‌شوند، چنانکه در استان خراسان به نام‌های فیوج، غربتی، غیر شمار و کولی، در استان کرمان به نام لولی، در شمال کشور به نام کولی، در جنوب نیز به غربتی و کولی، در تهران به نام غربال‌بند، در کرمانشاه و کردستان با نام سوزمانی، در زنجان کلیلانی، در آذربایجان قره‌چی، در مازندران و گرگان جوکی، در شیراز غربتو و در بلوچستان لوری خوانده می‌شوند. در هندوستان آنها را بنجاری و کاولی نیز می‌نامند. (ذکاء ۱۳۳۷).

موقعیت جغرافیایی مناطق مورد مطالعه در ایران :

۱ استان بوشهر:

استان بوشهر (نقشه شماره ۱) با مساحتی حدود ۲۷۶۵۳ کیلومتر مربع در جنوب ایران و حاشیه خلیج فارس بین ۲۷ درجه و ۱۴ دقیقه تا ۳۰ درجه ۱۶ دقیقه عرض شمالی و ۵۰ درجه و ۶ دقیقه تا ۵۲ درجه و ۵۸ دقیقه طول شرقی از نصف النهار گرینویچ قرار دارد (افشار سیستانی، ۱۳۶۹) (نقشه شماره: ۲). این استان از شمال به استان خوزستان و قسمتی از استان کهگیلویه و بویر احمد، از شرق با استان فارس، از جنوب شرقی با استان هرمزگان و از جنوب و غرب به خلیج فارس محدود می شود. استان بوشهر ۶۲۵ کیلومتر مرز مشترک با خلیج فارس دارد. این منطقه به واسطه کمی ارتفاع از دریا و نزدیکی به خط استوا و دریای گرم، سرزمینی گرم و مرطوب است. (همان منبع / ۱۳۶۹). حداکثر دمای استان، ۵۰ تا ۵۲ درجه سانتی گراد است. استان بوشهر از دو بخش جلگه ای و کوهستانی تشکیل گردیده و قسمت جلگه ای استان که ادامه جلگه خوزستان می باشد در امتداد خلیج فارس قرار گرفته است. (همان منبع / ۱۳۶۹) قسمت کوهستانی از دو رشته کوه عمده تشکیل شده که به موازات هم سرتا سر طول استان بوشهر را طی می کنند. (همان منبع / ۱۳۶۹).

بندر بوشهر :

بندر بوشهر (نقشه شماره ۱) مرکز استان بوشهر می باشد. این بندر به صورت یک شبه جزیره از سه طرف به خلیج فارس محدود می شود. (نقشه شماره: ۲). این شهرستان در ۵۰ درجه و ۵۱ دقیقه طول شرقی نصف النهار گرینویچ و ۲۸ درجه و ۵۹ دقیقه عرض شمالی نسبت به خط استوا، در ارتفاع ۵ متری سطح دریا قرار دارد.

شهرستان خورموج (دشتی) :

منطقه دشتی با مرکزیت شهرستان خورموج (نقشه شماره ۱) در ۸۵ کیلومتری جنوب شرقی استان بوشهر قرار دارد. این شهرستان در ۵۱ درجه و دقیقه طول شرقی نسبت به نصف النهار گرینویچ و ۲۸ درجه و ۳۹ دقیقه عرض شمالی نسبت به خط استوا، در ارتفاع ۶۰ متری دریا واقع شده است. (حمیدی، ۱۳۸۰). (نقشه شماره: ۲)

از لحاظ آب و هوایی همانند سایر نقاط استان دارای دو فصل گرم و سرد است. رودخانه های مهم این شهرستان عبارتند از: رودخانه مند، دشت پلنگو. از کوه های مهم میتوان به کوه مند در غرب و کوه بیرمی که ادامه رشته کوه های زاگرس می باشد، اشاره کرد. (همان منبع / ۱۳۸۰)

توصیف مردم شناسی از کولی های ساکن در استان بوشهر :

منطقه شماره ۱ :

کولی های ساکن در بندر بوشهر ، خیابان سنگی، خیابان ملا صدرا ، پشت منازل سازمانی شرکت نفت :

در این منطقه چندین خانوار از اقوام کولی همانند دیگر شهروندان بوشهری در خانه زندگی می کردند تقریباً در حدود ۱۷ سال است که یکجانشین شده اند و به گفته برخی از همسایگان سالها پیش در همین مکان چادر زده بودند. دولت برای یکجانشین کردن آنها زمین های همان منطقه را به آنها واگذار کرده است. ایشان خود را کولی ندانسته و تبار خود را از یعقوب لیث صفاری می دانستند. (گفتگوی نگارنده با آقای احمد علی شریفی ، ۱۳۸۶). آنها خود را اصالتاً ایرانی دانسته و هیچ اعتقادی بر این که اجدادشان از هند به ایران آمده باشند، نداشتند. به گفته ایشان اجدادشان به کار سفید کردن ظروف مسی مشغول بوده و همواره در استان بوشهر کوچ می کردند.

شغل اصلی ایشان نوازندگی و ساخت ساز هایی همچون نی انبان و نی جفتی بود. (تصویر شماره ۱ و ۲) .. شغل دوم آنها فروش اجناس دسته دوم از قبیل فرش بود. به گفته آنها تمامی مراسم های عروسی، عزاداری، مراسم تدفین و غیره ، همانند دیگر شهروندان بوشهری انجام می شود. پوشاک زنان و مردان نیز همانند دیگر ساکنین منطقه بود.

منطقه ۲:

شهرستان خورموج، غرب جاده بوشهر - کنگان مجاور مدرسه راهنمایی شهید محمودی :

بسیاری از کولی هایی که در این منطقه در خانه ساکن بودند تحت پوشش کمیته امداد امام خمینی بوده و تعدادی از آنها نیز هنوز در چادر زندگی می کردند (تصویر شماره ۳۶). ابتدا آنها تصور کردند که نگارنده به عنوان بازرس دولت برای بررسی شرایط زندگی آنها به این منطقه آمده و هیچ گونه همکاری با نگارنده نداشتند، اما وقتی نگارنده خود را دانشجوی باستانشناسی از هند معرفی کرد و کارت دانشجویی خود را به آنها نشان داد، آنها باور کرده و به تمامی سوالات پاسخ دادند. با این که شهرت همگی آنها صفاری بود ، خود را از تبار یعقوب لیث صفاری ندانسته و بر طبق گفته نیاکانشان ، آنها به خاطر نوازندگی، رقص و آواز از هند به ایران آمده اند. (گفتگوی نگارنده با حسین صفاری ، ۱۳۸۶) آنها ابراز داشتند که به وسیله الاغ یا اسب از طریق مسیر های مال رو از هند به پاکستان آمدند و سپس به استانهای سیستان و بلوچستان، هرمزگان ، فارس و همچنین استان بوشهر

وارد شدند و به مرور زمان در همان مکان ها اسکان یافتند و عده ای نیز به دیگر شهر های ایران کوچ کردند. (گفتگوی نگارنده با حسین صفاری ، ۱۳۸۶) (نقشه شماره : ۱) . بر اساس شرایط اجتماعی، سیاسی، فرهنگی بسیاری از آنها شغل خود را تغییر داده و به مشاغل دیگری روی آورده اند و به مرور زمان یکجا نشین شده اند.

مشاغل امروزی کولی های ساکن استان بوشهر عبارتند از : نوازندگی (نی انبونه، نی جفتی، تنبک) و آواز خوانی ، ساخت آلات موسیقی (تنبک، نی انبونه، نی جفتی) ، پيله وری مانند فروش قالی های دسته دوم ، آهنگری (وسایل کشاورزی) ، انواع چاقوها، میخ طویله (پارچه فروشی ، خراطی ، بافت تور ماهیگیری و سفید کردن ظروف مسی). (تصویر شماره : ۱۹ ، ۲۰)

با گفتگویی که نگارنده با یکی از مسن ترین عضو این طایفه داشت ، وی ابراز نمود که بسیاری از پیشینیان آنها در دوره ساسانی بنا به درخواست پادشاهان ایرانی ، برای نوازندگی از هندوستان خریداری شده و به ایران آمده اند و عده ای نیز برای شرایط مناسب کار نوازندگی به ایران کوچ کردند و سپس در سرتاسر ایران پراکنده شدند. امروزه نیز در کشور هند کولی های نوازنده وجود دارند. (تصویر شماره : ۳) درآمد روزانه کولی های خورموجی در بین تمامی افراد خانواده تقسیم می شد ، اما به مرور زمان جامعه به خاطر شغل آنها پذیرای آنان نبود و به مرور زمان شغل خود را تغییر دادند. آنها علاقه خاصی به نگهداری پرندگان نیز داشتند. زمانی که حیوانی را قربانی می کردند، دست خود را به خون حیوان آغشته کرده و به دیوار خانه خود می زدند . (تصویر شماره : ۱۵). این کار در بین مردم هندوستان نیز رایج است با این تفاوت که آنها دست خود را با پودرهای رنگی، قرمز می کنند و به نشانه خوشبختی به دیوار خانه می زنند. (تصویر شماره : ۱۴)

پوشاک زنان و مردان همانند دیگر خورموجی ها بود. تنها زنان مسن، لباس محلی بر تن داشتند. (تصویر شماره : ۱۰) و دست و صورت آنها خال کوبی و بینی آنها همانند هندی ها سوراخ بود. (تصویر شماره : ۱۱). نکته دیگر اینکه سوراخ کردن بینی در میان بوشهری ها کاری بسیار نادرست است و این نوع آرایش تنها منحصر به کولی ها می باشد.

بیشتر مواقع ، والدین برای ازدواج جوانان تصمیم می گرفتند، اما این امکان نیز وجود داشت که جوانان ، زوج های خودشان را انتخاب کنند. در این شرایط پسران ترجیح می دادند با دختران عشایری ازدواج کنند. اما در مجموع بیشتر ازدواج ها به صورت خویشاوندی صورت می گرفت. در ابتدا پدر داماد به خواستگاری دختر رفته و چند ماه بعد از خواستگاری ، جشن عروسی برگزار می شد . زیرا اقوام و دوستان می بایست از نقاط دور خود را برای شرکت در جشن عروسی آماده می کردند. سن ازدواج برای پسران بین ۱۷- ۲۰ سال و سن ازدواج برای دختران ۱۳- ۱۶ سال بود. لباس عروس و داماد همانند سایر بوشهری ها بود. از

طرف خانواده داماد ، برای دختر مهریه تعیین می شد و خانواده عروس به عنوان جهیزیه پولی را به خانواده داماد می دادند و خانواده داماد با این پول وسایل خانه را تهیه می کردند. این بر خلاف رسوم رایج میان بوشهری ها می باشد. در مراسم عروسی، بهترین نوازندگان را برای جشن دعوت می کنند. رقص چوبی در مراسم عروسی اجرا می شود (تصویر شماره : ۴، ۵). در هنگام اجرای این رقص ، چندین ضرب زن و دو نفر نوازنده نی انبان، دایره وار حلقه می زنند و می نوازند و عده ای نیز پشت سر آنها همراه با دستمالی که در دست دارند می رقصند (تصویر شماره : ۵).

این رقص در استان بوشهر بسیار مشهور است. برخی از کولی های نی انبانه زن در عروسی ها با نواختن یک ریتم خاص به کسانی که کف نمی زنند فحش و ناسزا می گویند و به این ترتیب افراد حاضر در مراسم به این موضوع پی برده و کف می زنند. (گفتگوی نگارنده با عبدالرضا دشتی زاده ۱۳۸۶)

زنان در دوران حاملگی، چندین سنگ از جنس عقیق، فیروزه و همچنین یک قفل به گردن خود وصل می کنند تا در دوران حاملگی محافظت کودکانشان باشد (تصویر شماره : ۱۶).

زمانیکه کودک به دنیا می آید ، سنگ های کوچکتري نیز به گهواره کودک وصل می کنند. چند روز بعد از تولد ، مراسم نام گذاری آغاز می شود . بیشتر نام ها یی که بر روی کودکان گذاشته می شود، اسمهای عربی هستند.

منطقه شماره ۳:

بندر بوشهر ، خیابان باهنر ، کوچه نیلوفر ۱۰ ، سمت چپ ، انتهای کوچه :

در این منطقه نزدیک به ۱۰ خانوار کولی در خانه های نیمه ساخته زندگی می کردند (تصویر شماره : ۱۳). فامیلی آنها صفاری، صفاری اصل، صفاری شعار، صفاری فر و صفاری سیما بود.

تمامی گفته های آنان در مورد اجدادشان همانند کولی های خورموج بود . نکته مهم اینکه آنها بر خلاف کولی های خورموجی، کوچ نشین بودند. بر طبق گفته آنها در فصل های تابستان به یاسوج، دشت ارژن و شیراز و در فصل زمستان به بندر بوشهر کوچ می کنند. آنها در ایام کوچ وسایل دست دوم به محلیان می فروختند. تنها در بین آنها یک خانواده به شغل آهنگری مشغول بود (تصویر شماره : ۲۰). در میان آنها نوازندگانی همچون آقای عبدی صفاری فر ۵۵ ساله وجود داشت. ایشان در نواختن نی انبانه مهارت خاصی داشته و در چندین جشنواره در ایران شرکت نموده اند (تصویر شماره های : ۴، ۵، ۱۹).

ایشان و آقای امیر صفاری سیما خواننده گروه، در باره گذشته اجدادشان کاملاً با کولی های شهرستان خورموج هم عقیده بودند و نیاکان خود را نوازندگان ماهری می دانستند.

تمامی غذا های آنها همانند دیگر بوشهری ها از جانوران دریایی تهیه می شد. به گفته همسایگان ، آنها در شیراز و یاسوج صاحب خانه هستند و آنجا خانه های خود را اجاره می دهند و بر طبق عادت به این صورت زندگی می کنند همسایگان از این که آنها در کنارشان زندگی می کنند رضایت نداشتند و قیمت خانه هایشان به خاطر همسایگی با کولی ها پایین تر از دیگر مناطق بو شهر بود. (تصویر شماره های : ۲۷، ۲۸ و ۲۹).

موقعیت جغرافیایی مناطق مورد مطالعه در هند :

منطقه شماره ۴ :

شهر پونا در ایالت ماها رشترا (نقشه شماره ۲) :

ایالت ماها رشترا در جنوب غربی هند قرار دارد . از شمال شرقی با ایالت گجرات از شمال با ایالت مادیپرادش، از سمت جنوب با ایالت کارناتاكا و گوا، از شرق با ایالت اوریس، از سمت جنوب شرقی با ایالت آندراپرادش و از غرب با دریای عرب هم مرز می باشد. شهر پونا در غرب ایالت ماها رشترا در ۱۵۰ کیلومتری شرق بمبئی و ۵۶۰ متر بالاتر از سطح دریا قرار دارد. (نقشه شماره ۳)

منطقه شماره ۵ :

روستای جونر :

این روستا در غرب ایالت ماها رشترا و در ۷۵ کیلومتری شمال پونا قرار دارد. (نقشه شماره ۳)

توصیف کولی های مناطق مورد مطالعه در هند :

کولی ها (غربتی ها) ایرانی مقیم هند در منطقه شیواجی نگر واقع در شمال غربی شهر پونا :

در این منطقه چندین خانوار از کولی های ایرانی که یکجا نشین شده اند زندگی می کنند. (تصویر شماره ۱۸) و محله آنها به محله ایرانی ها معروف است. (گفتگوی نگارنده با شکیلا ایرانی ، ۱۳۸۶) آنها در کنار ایستگاه راه آهن شیواجی نگر ساکن هستند. این قوم در بسیاری از ایالت های هندوستان از جمله مهاراشترا ، گجرات ، راجستان ، پنجاب ، اوتراپرادش ، مادیا پرادش ، آندرا پرادش و کارناتاكا (بنگلور) پراکنده اند. (نقشه شماره : ۱). آنها مانند کولی های ایرانی نام های مختلفی داشتند. به عنوان مثال در ایالت کارناتاكا به نام بغدادی، بلوچی، پارسی، قزلباش شناخته می شوند و در ایالت های آندراپرادش، مادیاپرادش و ماها رشترا آنها را غربتی، بنجاری و کولی می نامند. (Abbas , 2001)

بنا به گفته آنها ، در گذشته اجدادشان برای تجارت اسب ایرانی، فرش و جواهرات به ایران می آمدند ولی اجداد بوشهری نوازنده بودند که به خاطر این امر به ایران مهاجرت کرده بودند. تمامی کالاهای کولی های ایرانی در هند تقاضای زیادی داشت. بخصوص اسبها به افسران عالی رتبه و پادشاهان فروخته می شد. برخی از آنان در ارتش مغول شرکت داشتند و برخی از آنان کشتی گیران حرفه ای بودند. (Ibid , 2001). آنها سالیان سال به تمامی شهر های ایران نیز کوچ می کردند. طبق گفتگوهای متعدد، آنها اظهار داشتند از راه زمینی وارد پاکستان شده سپس در سیستان و بلوچستان و مناطق جنوبی ایران پراکنده شدند و بیشتر آنها در مناطق جنوبی ایران زندگی می کردند (نقشه شماره : ۱). این موضوع را کولی های بوشهری نیز ابراز نمودند. کولی های ایرانی مقیم هند بر این باور بودند که آنها در گذشته به دلیل اختلافی که با یکی از خوانین ایران به نام شاه ملک محسن پیدا کردند، همگی به هندوستان گریختند. (۱). بر طبق گفته اجدادشان، این اقوام زمان مهاجرت خود را به هندوستان در حدود چهار قرن پیش می دانند. ولی کولی های ایرانی مقیم بوشهر تاریخ دقیق مهاجرت خود را نمی دانستند. کولی های ایرانی مقیم هند پس از وارد شدن به هندوستان در قسمت های مختلف این کشور پراکنده شدند. مردم محلی همواره به دیده حقارت به آنها می نگریستند و کولی های هندی آنها را به عنوان کولی هندی قبول نداشتند و باعث آزار و اذیتشان می شدند. (گفتگوی نگارنده با شکیلا ایرانی ، ۱۳۸۶) کولی های هندی آنها را رقیب خود در تجارت می دانستند و از آنها می خواستند که به ایران بازگردند و به تجارت در همان کشور پردازند. به طور کلی کولی های ایرانی که به هند مهاجرت کردند و کولی های هندی که به ایران مهاجرت کرده بودند بوسیله مردم پذیرفته نشدند و همواره به آنها به چشم مردمانی بیگانه نگاه می کردند. کولی های ایرانی مقیم پونا تا سال ۱۹۳۰ م در کار تجارت اسب، فرش و سنگهای قیمتی فعالیت داشتند این محصولات توسط اشراف زادگان خریداری می شد. به مرور زمان تجارت آنها رکود پیدا کرد. (Ibid , 2001). سپس آنان به فروش قیچی، چاقو ، آینه و جواهرات مصنوعی پرداختند. (گفتگوی نگارنده با نازی ایرانی ، ۱۳۸۶) آنها به شهر های مختلف می رفتند و در کنار ایستگاه های قطار

چادر می زدند. اما تجارت جدید نیز سودمند نبود و سپس روی به فروش عینک های آفتابی آوردند که تا به امروز نیز ادامه دارد. (تصویر شماره ۲۱). کولی های ایرانی مقیم هند همانند کولی های ایرانی استان بوشهر شغل خود را به مرور زمان تغییر داده بودند.

(۱) به گفته غربتی ها شاه ملک محسن خواستگار گل شاه، یکی از دختران زیبای کولی بود. برادران او با ازدواج گل شاه موافق نبودند چون ازدواج در بین کولی ها به صورت خویشاوندی صورت می گرفت. شاه ملک محسن دختر را می دزد و پنهانی او را به عقد خود در می آورد. برادران گل شاه از جایگاه خواهرشان آگاه می شوند و او را می ربایند و همگی به هندوستان کوچ می کنند.

در حدود ۴۰ سال پیش سردار غلام حسین رهبر آنها تصمیم گرفت که در منطقه شیواجی نگر امروزی یکجا نشین شوند و آنها در همان مکان هایی که در چادر زندگی می کردند، خانه ساختند و همانند کولی های ایرانی مقیم بوشهر یکجانشین شدند. (تصویر شماره های ۳۰، ۳۱، ۳۵ و ۳۳). دولت هندوستان نیز از کولی های ایرانی حمایت کرد و زمین ارا به غربتی های بمبئی و سانگلی (واقع در جنوب پونا) مدرس واگذار کرد. کم کم بیشتر آنها در سرتاسر هند زندگی یکجانشینی را پیش گرفتند. هم اکنون عده زیادی از آنها در پاکستان زندگی می کنند. (نقشه شماره: ۱)

آنها خود را از طایفه های: جانبازی، قافله باشی و سلطان مراد واری و کرمانی می دانند و در زمانی که اجداد آنها در ایران زندگی می کردند با این نام ها، طایفه های آنها از هم شناخته می شد. آنها بر این اعتقاد بودند که در اصل اجداد همه آنها یکی هستند اما بر اساس انتخاب شغل از یکدیگر جدا شده و به گروه های مختلفی تبدیل شده اند.

نکته جالب توجه اینکه در جنوب ایران طایفه جانبازی هنوز وجود دارند. و وقتی نگارنده با کولی های ایرانی مقیم پونا درباره کولی های نوازنده بوشهری صحبت کرد، گفتند: پدران ما در باره آنها برای ما توضیح دادند. این اقوام از طایفه آنها نبودند اما در گذشته با آنها وصلت کرده اند. ولی کولی های بوشهری در باره کولی های هندی که در گذشته در ایران زندگی می کردند هیچ اطلاعی نداشتند. فامیلی تمامی کولی های ایرانی مقیم در پونا ایرانی است که در هندوستان این فامیلی را انتخاب کرده اند.

نام مردان بیشتر از کلمات عربی گرفته شده است اما نام زنان بیشتر از میان اسامی گل رخ. شکیلا. نازی. ماه رو و... انتخاب می شود. ولی زنان کولی های بوشهری دارای اسمهای عربی بودند.

کولی های ایرانی مقیم در پونا به زبان فارسی، هندی و اردو صحبت می کردند. گویش آنها همانند کولی های بوشهری شیرازی و لری بود.

. رئیس به عنوان سردار شناخته می شود که با رای گیری انتخاب شده و کنترل این اقوام را بر عهده دارد.. (Ibid, 2001). این موضوع در میان کولی های بوشهری دیده نشد. در حال حاضر تمامی آنها در سرتاسر دنیا همانند کولی های بوشهری مسلمان هستند و شیعه دوازده امامی می باشند. بزرگترین عزاداری را در روز عاشورا برگزار می کنند. در این روز نذری می دهند و مراسم قمه زنی دارند (تصویر شماره های: ۲۳، ۲۶ و ۲۴). مردان با ذکر نام امام حسین (ع) به وسیله تیغ، زنجیر خود را زخمی می کردند. (تصویر شماره: ۲۴) آنها همانند هندوها که نمادی از خدایان مقدس را در جعبه می گذارند، تمثیلی از پنج تن و همچنین اسب امام حسین (ع) را در جعبه ای قرار می دهند. دختران این جعبه ها را بر روی سر خود می گذارند و گاهی علم در دست می گیرند و در خیابان ها همراه دیگر مردان به عزاداری می پردازند (تصویر شماره: ۲۵). در بخشی از خانه عکسی از امام علی (ع) و کتاب مقدس قرآن و نمادی از اسب امام حسین (ع) را قرار داده اند و همانند هندوها که بخشی از خانه را به عنوان معبد و یا محل عبادت می سازند. (تصویر شماره: ۱۷، ۱۸)

سن ازدواج بین کولی ها ۱۵-۲۰ سال است. پدر عروس همانند کولی های بوشهری برای دختر جهیزی تهیه می کند. برگزاری جشن عروسی بر عهده داماد است. در روز عروسی عروس کت و دامن قرمز رنگ و داماد لباسی همانند لباس دامادی هندی ها به رنگ سفید بر تن می کند (تصویر شماره: ۱۳). البته به دلیل مسلمان شدن، لباس عروس به شکل امروزی که شباهت به لباس عروسی مسلمانان هندی دارد تبدیل شده است. ولی در گذشته لباس عروسی آنها همانند لباس های کولی ها بوده است. پس از عروسی، عروس با خانواده شوهر زندگی می کند. ازدواج ها مانند کولی های بوشهر به صورت خویشاوندی بوده و بیشتر با عمو زاده ها ازدواج می کنند. (تصویر شماره های: ۶، ۸ و ۱۲)

پس از تولد کودک در گوش او اذان خوانده می شود و چهل روز بعد از تولد کودک مراسم نام گذاری برگزار می شود.

پس از مرگ، بر طبق قوانین اسلام، مرده دفن می شود. برای او در روز سوم مرگ مراسمی بر گزار می شود. آخرین مراسم تدفین در روز چهارم برگزار می گردد. اولین مراسم یادبود یک سال بعد برگزار می شود. مراسم کولی های بوشهری نیز به همین صورت انجام می شود.

در برنامه غذایی آنها گوشت استفاده می شود اما گوشت خوک استفاده نمی کنند. از گندم برای پختن نان اسفاده می کنند و همانند دیگر مردم هند نان چپاتی تهیه می کنند. از برنج برای پختن غذا، بسیار استفاده می کنند. در گذشته غذاهای ایرانی می پختند که بجز آبگوشت همه آنها را فراموش کرده اند و همانند دیگر مسلمانان هندی غذا می پزند.

بیشتر زنان بلوز با دامنی چین دار بر تن دارند و بعضی از آنها روسری بلندی را که تا روی پیراهن آنها را می پوشاند بر سر می کنند (تصویر شماره : ۱۲). در واقع این لباس ترکیبی است از لباس سنتی آنها با لباس مسلمانان هندی. دختران نیز لباس پنجابی بر تن دارند. در دوره های پیشین لباس آنها کاملاً شبیه لباس های برخی از کولی های هندی بوده است (تصویر شماره های : ۷، ۸ و ۹).

مردان لباس سنتی بر تن نمی کنند و در واقع لباس آنها شامل پیراهن و شلوار ساده است و برخی از آنها همانند دیگر مسلمانان هندی لباس می پوشند.

. زنان گوشواره به بینی دارند واز گردنبند طلا، النگو و گوشواره به عنوان زیورآلات استفاده می کنند. موهای خود را با بافتنی می بافند و گاهی نیز با حنا رنگ می کنند. زنان مسن بر روی دستشان خال کوبی دارند. این موضوع در میان کولی های بوشهری نیز دیده شد. (تصویر شماره : ۱۱). و مردان کولی های پونا نیز از گوشواره به عنوان زیورآلات استفاده می کنند.

اجتماع غربتی ها توسط سردار (رئیس) رهبری می شود که این فرد توسط اعضای گروه انتخاب می شود. سردار باید سوابق خوبی داشته و در درون و بیرون گروه نفوذ داشته باشد. او رهبر تمامی غربتی های هند است. سر دارهای منطقه ای نیز وجود دارد که گروه ها را در نواحی خاص هدایت می کند. سردار مسئول تمامی فعالیت های اجتماعی، فرهنگی و مذهبی است. در گروه قانون را او تعیین می کند... (Ibid, 2001).

تمامی خانه ها همانند خانه های حاشیه نشین های هند ساخته و در بنای خانه ها از بلوک های سیمانی استفاده شده و پوشش سقف آن فلزی و خانه ها به رنگ آبی است (تصویر شماره : ۳۰، ۳۱). خانه از یک فضای مربعی شکل بدون اطاق خواب و پذیرایی

آشپزخانه تشکیل شده است. تخت خواب و وسایل خانه، حمام، دور تا دور اتاق قرار داشتند. حمام در گوشه خانه ساخته شده بود و توسط دیواری کوتاه از اتاق جدا شده و قسمت بالای دیوار توسط پارچه ای پوشیده شده بود. عده ای از آنها نیز در چادر اقامت داشتند که چادر ها شبیه به چادر های کولی های هندی ساکن در چوئر ساخته بودند (تصویر شماره های ۳۲، ۳۳، ۳۴ و ۳۵). آنها همانند کولی های بوشهری علاقه به نگهداری پرندگان به خصوص کبوتر داشتند. کودکان در مسجد محله زبان عربی، فارسی و اردو می آموختند و چند کودک نیز به مدرسه می رفتند. دختران و پسرانی که در بمبئی و سانگلی زندگی می کردند در دانشگاه تحصیل می کردند

کولی های کوچ گر هندی در روستای چوئر:

کولی های کوچگر و چادر نشین روستای چوئر که به سلاجید معروف هستند، زادگاه اصلی خود را ایالت راجستان می دانند و شغل اصلی آنها فروش داروهای گیاهی است. (تصویر شماره: ۲۲). آنها سه خانوار بودند که برای فروش داروها با مینی بوس کوچ می کردند و چند روزی در یک روستا اقامت داشتند و پس از فروش دارو ها به روستای دیگری کوچ می کردند. نکته جالب توجه اینکه رئیس این طایفه یک پیر زن بود. (تصویر شماره: ۷). فرم ساخت چادر ها، نحوه چیدن وسایل در چادر و نحوه زندگی آنها در چادر ها کاملاً شبیه به غربتی های ایرانی بود (تصویر شماره: ۳۲ تا ۳۵). همچنین لباس زنان، آرایش و زیورآلات همانند لباس های و زیورآلات قدیمی کولی های ایرانی مقیم پونا بود. (تصویر شماره های: ۶ تا ۹).

نتیجه گیری

در حال حاضر بیشتر کولی های جنوب ایران و کولی های ایرانی مقیم هند، یکجانشین شده اند. یکجانشینی و اسکان آنها به خاطر رهایی از زندگی خانه به دوشی و بهبود یافتن شرایط زندگی اقتصادی و اجتماعی آنهاست. زیرا زندگی چادر نشینی و دروه گردی ایجاب می کند که تولید به همان شیوه قدیمی و سنتی اجرا گردد و این شیوه زندگی و کار با توجه به تحولات سریعی که در زمینه های اقتصادی (تولیدی) و اجتماعی صورت می گیرد مغایرت داشته است. این ناهماهنگی و عدم تعادل اقتصادی مشکلات زیادی را در برابر خواسته های آنان به وجود می آورد. به همین خاطر فقر و گرسنگی یکی از مشخصات بارز این جوامع بخصوص کولی های کوچ نشین است. عوامل مختلفی از قبیل عوامل جغرافیایی، سیاسی، مذهبی، اختلافات قبیله ای، اقتصادی باعث یکجانشین شدن آنها گردیده است. یکجانشین شدن آنها در شهر ها و روستاها تغییرات اساسی در فرهنگ مادی و معنوی این اقوام به وجود آورده به همین خاطر شناسایی حدود این تغییرات و فرهنگ پذیری آنها در هر زمینه بسیار

مشکل است. اکثر کولی هایی که در ایران یکجانشین شده اند بر خلاف کولی های ایرانی مقیم پونا خود را کولی نمی دانند به همین خاطر آگاهی از گذشته تاریخی آنها بسیار دشوار است. کولی های بوشهری، منکر وجود اسناد و مدارک درباره گذشته خود هستند به همین خاطر اگر نوشته ای نیز وجود داشته باشد به هیچ عنوان حاضر به فاش کردن آن نیستند و اطلاعات مستند را در اختیار افراد بیگانه قرار نمی دهند زیرا با این کار غربتی بودن خود را به اثبات می رسانند این وضعیت بر خلاف کشور هند است. این امر به این دلیل می باشد که کولی های زیادی در کشور هندوستان زندگی می کنند و وجود آنها در کشور بسیار عادی است. در واقع کولی های ایرانی مقیم هند منکر کولی بودن خود نبودند.

غربتی های استان بوشهر همان طور که خود گفتند به خاطر نوازندگی از هند به ایران آمده به همین خاطر هیچ یک از آنها حرفه پدران خود را فراموش نکرده اند. هم اکنون نیز نوازندگان ماهری هستند. نکته قالب توجه اینکه در هندوستان نیز کولی های دوره گردی وجود دارند که به نوازندگی مشغول هستند و سازهای اصلی آنها از سازهای ضربی و نی تشکیل شده است. این نوع سازها برای رقص مناسب تر هستند.

کولی های استان بوشهر اطلاعی در باره کولی های ایرانی مقیم هند نداشتند اما کولی های ایرانی مقیم هند اعتقاد داشتند که نیاکان ما با آنان وصلت داشته اند. به طور کلی طی مصاحبه های فراوان از کولی های ایرانی مقیم پونا و کولی های بوشهری، به این موضوع بسیار مهم پی بردیم که آنها در دو دوره زمانی مختلف به ایران و هند مهاجرت کردند. نکته مهم دیگر اینکه آنها تقریباً از یک مسیر برای مهاجرت استفاده کردند. هر دو گروه از راه پاکستان و جنوب ایران برای مسیر حرکت استفاده نمودند. لازم به ذکر است این موضوع مهم تنها با گفتگوی های مردم شناسی تاریخی صورت گرفت.

سپاسگزاری:

اینجانب از تمامی کسانی که در این گفتگوها با من همکاری داشته اند نهایت سپاس و قدردانی دارم. افراد مسنی که ساعتها در کنار من می نشستند و به سوا لات به دقت جواب می دادند. خانم شکیلا ایرانی، نازی ایرانی و ماه رو ایرانی و تمامی کولی های ایرانی مقیم پونا و همچنین از آقای عبدی صفاری فر و امیر صفاری سیما از استان بوشهر. از دوست عزیز آقای حمید زارعی

کارشناس ارشد باستان شناسی از میراث فرهنگی و گردشگری استان بوشهر به خاطر همراهی در فعالیت میدانی استان بوشهر و از مهمان نوازی خانواده محترم ایشان سپاسگزارم.

از آقای عبدالرضا دشتی زاده و آقای حسین داوودی برای تهیه برخی از عکس ها و مجدداً از آقای عبدالرضا دشتی زاده به خاطر راهنمایی های سودمندشان ، تشکر می کنم. از مسئول کتابخانه پیام یونسکو آقای صادق عباسی به جهت در اختیار گذاشتن تمامی منابع اطلاعاتی بسیار ضروری در مورد این اقوام نهایت تشکر را دارم. بعلاوه از راهنمایی های استاد عزیزم خانم دکتر شهیدا انصاری و از همراهی آمنه شهنوازی در یک مطالعه میدانی در پونا سپاسگزارم. و در پایان از نیکی حسین طهرانی خواهر عزیزم که ویراس داری ادبی این مقاله را بر عهده داشت و همچنین والدین مهربانم که همیشه مرا در تمامی کارها یاری می نمایند نهایت تشکر و قدر دانی را دارم.

منابع :

فارسی :

افشار سیستانی ، ایرج ۱۳۶۹

"نگاهی به بوشهر". موسسه انتشاراتی و آموزشی نسل دانش . تهران : چاپ اول . صص : ۳۷- ۴۰

ایوانس ، آ

۱۳۵۴ "کولی های در برابر جهان امروز. نشریه پیام یونسکو انتشارات سازمان تربیتی، علمی فرهنگی ملل متحد شماره ۶۳ صص ۴-

رینیر، آ

۱۳۸۰ "کولی ها ترد شدگاه فقرزده". پیام یونسکو یونسکو انتشارات سازمان تربیتی، علمی فرهنگی ملل متحد شماره ۳۶۱: تهران
صص: ۳۸-۴۰

دو رو دو فولتیه، ف

۱۳۶۵ "دنیا سرزمین آنها". پیام یونسکو یونسکو انتشارات سازمان تربیتی، علمی فرهنگی ملل متحد شماره ۸۷۴: تهران صص: ۵-۷
شارلمانی، ژ

۱۳۶۵ "پر کردن شکاف فرهنگی". پیام یونسکو یونسکو انتشارات سازمان تربیتی، علمی فرهنگی ملل متحد ، شماره ۸۷۴: تهران
صص: ۱۱-۱۴

بورژو، آ

۱۳۷۴ "کوچنشینان و دولت مدرن". پیام یونسکو یونسکو ، انتشارات سازمان تربیتی، علمی فرهنگی ملل متحد ، شماره ۲۹۴
تهران: صص: ۴-۷

حمیدی حسین

۱۳۷۵ "هشت بهشت ، مجموعه ای از موسیقی محلی ایران ، موسسه هنری و فرهنگی ماهور ، تهران: چاپ اول صص: ۶۱-۷۱
ذکاء ، یحیی

۱۳۳۷ "کولی و زندگی او" انتشارات اداره کل هنرهای زیبای کشور ، اداره موزه ها و فرهنگ عامه . تهران: چاپ اول ، ص
۲۵ .

نوذری، عزت ا..

۱۳۶۷ "ایلات و کولی های استان مرکزی"، انتشارات نوید، شیراز: چاپ اول، صص ۱۲۷-۱۲۹

مراتی، رجبعلی

۲۵۳۴ "کولی های ساکن نیشابور". دانشگاه تهران، دانشکاه علوم اجتماعی؛ پایان نامه کارشناسی ارشد. صص: ۲۰-۶۸

افشار سیستانی، ایرج

۱۳۷۷ "پژوهشی در زمینه زندگی کولی های ایران و جهان"، انتشارات روزنه، تهران: چاپ اول صص ۲۳-۱۲۳

افشار سیستانی، ایرج

۱۳۷۸ "کولی های خراسان" انتشارات هیرمند، تهران: چاپ اول، صص ۲۳-۷۶

سیادت، موسی

۱۳۸۵ "کولی در گذر تاریخ" انتشارات قم، چاپ اول صص ۲۳-۶۵

فرهوشی، بهرام

۱۳۵۸ "غربتی ها (کولی ها)" انتشارات جهانگیر. تهران، چاپ اول صص ۱۲-۱۸

انگلیسی:

Abbas , R

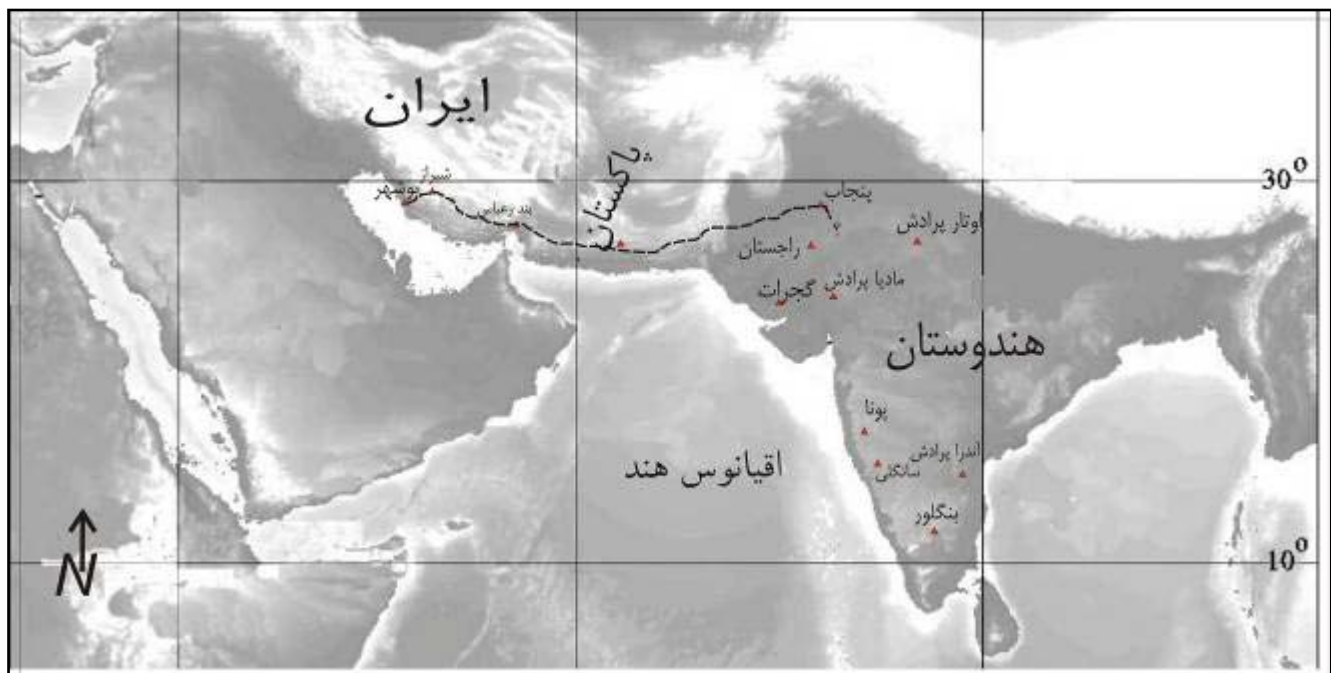
2001 "The Irani Community From Nomadism to Sedentism". M.A Dissertation , Department of Archaeology Deccan College , Pune ,India .pp :

Childers, C.H

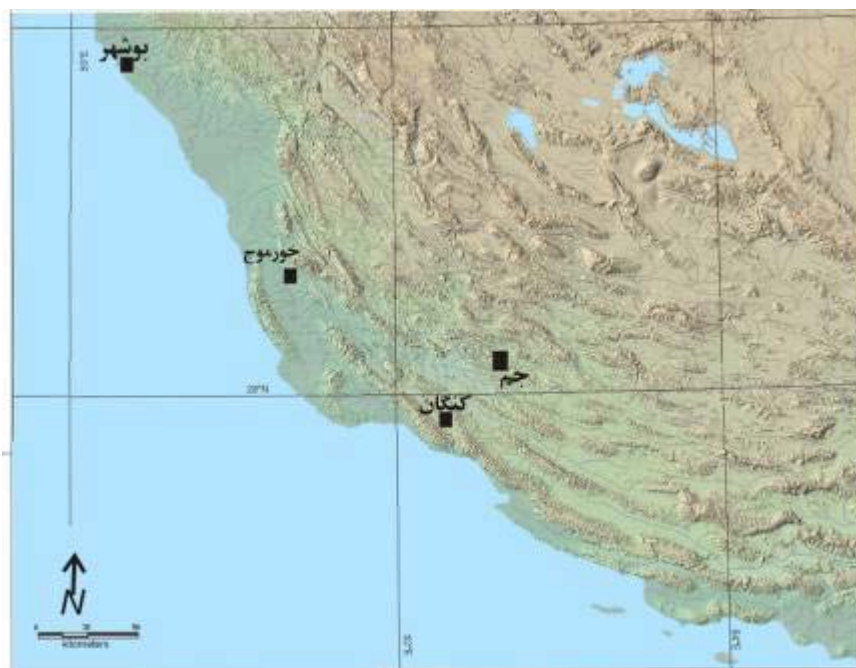
1975 Bangaras. Edited by : Saadia .l Sotheimer G.D. in Pastoralists and Nomads in South Asia . pp : 247

Misra . P.K

1977 " The Nomadism Gadulia Lohar of Eastern Rajesthan . Anthropological survey of Calcutta, India ,pp : 17-30

نقشه شماره ۱: مسیر احتمالی مهاجرت کولی های ایرانی به هند و همچنین پراکندگی آنها بر اساس گفتگوهای انجام شده

نقشه شماره ۲: موقعیت جغرافیایی بندر بوشهر و شهرستان خورموج

نقشه شماره ۳: موقعیت ایالت ماهاراشترا، شهر پونا و روستای جونر

تصویر شماره ۱: نوازنده نی انبان (آقای احمد علی شریفی)

(عکس از ندا حسین طهرانی)

تصویر شماره ۲: نی جفتی (عکس از ندا حسین طهرانی)

تصویر شماره ۳: نوازندگان کولی هندی (عکس از کتاب نوازندگان کولی

راجستانی)

تصویر شماره ۴: رقص چویی در میان کولی های بوشهری (عکس از آقای عبدی صفاری)

تصویر شماره ۵: نمایی دیگر از رقص چویی

تصویر شماره ۶: پوشش کولی های ایرانی مقیم پونا (عکس از رضا عباس)

تصویر شماره ۷: پوشش زنان کولی هندی ساکن حوئر نفر سمت چپ به عنوان رئیس طایفه

(عکس از ندا حسین طهرانی)

تصویر شماره ۸: پوشش کولی های قدیمی مقیم پونا (عکس از نازی ایرانی)

تصویر شماره ۹: مقایسه پوشش زنان در میان کولی های ایرانی مقیم پونا و کولی های هندی ساکن در روستای جونر

(عکس از ندا حسین طهرانی)

تصویر شماره ۱۰: پوشش زنان کولی های خورموجی (عکس از ندا حسین طهرانی)

عکس از ندا حسین طهرانی)

تصویر شماره ۱۱

تصویر شماره ۱۲: لباس زنان کولی ایرانی مقیم پونا در حال حاضر (خانم ماه رو ایرانی) (عکس از ندا حسین طهرانی)

تصویر شماره ۱۳: لباس عروس و داماد در کولی های ایرانی مقیم پونا

تصویر شماره ۱۴: نقش دست بر روی دیوار خانه هندو ها در پونا

(عکس از ندا حسین طهرانی)

تصویر شماره ۱۵: نقش دست بر روی دیوار خانه کولی های مسلمانان خورموجی

(عکس از ندا حسین طهرانی)

تصویر شماره ۱۶: طلسم کولی های خورموجی

(عکس از ندا حسین طهرانی)

تصویر شماره ۱۷: عبادتگاه در داخل خانه کولی های ایرانی مقیم پونا (عکس از ندا حسین طهرانی)

طهرانی)

تصویر شماره

تصویر شماره ۱۹: نوازندگان بوشهری (آقای عبدی صفاری)

تصویر شماره ۲۰: وسایل ساخته شده به وسیله کولی های بوشهر (عکس از ندا)

تصویر شماره ۲۱: فروش عینک آفتابی در میان کولی های ایرانی مقیم پونا (عکس از ندا حسین طهرانی)

تصویر شماره ۲۲: فروش دارو در میان کولی های هندی ساکن در روستای جونر (عکس از ندا حسین طهرانی)

تصویر شماره ۲۳: قمه زنی در روز عاشورا (عکس از عبدالرضا دشتی زاده)

تصویر شماره ۲۴: ابزار قمه زنی (عکس از عبدالرضا دشتی زاده)

تصویر شماره ۲۵: زنان کولی در حال حمل علم و جعبه هایی از نماد اسب امام حسین (ع) (عکس از ندا حسین طهرانی)

تصویر شماره ۲۶: کولی های ایرانی مقیم پونا در ح

تصویر شماره ۲۷: دور نمایی از منازل کولی های

بندر بوشهر (منطقه شماره ۳)

(عکس از ندا حسین طهرانی)

تصویر شماره ۲۸: نمای بیرونی منازل کولی های

بندر بوشهر (منطقه شماره ۳)

(عکس از ندا حسین طهرانی)

تصویر شماره ۲۹: نمای داخلی یکی از منازل

کولی های بندر بوشهر (منطقه شماره ۳)

(عکس از ندا حسین طهرانی)

تصویر شماره ۳۰: دور نمایی از منازل کولی های

مقیم پونا (عکس از ندا حسین طهرانی)

تصویر شماره ۳۱: نمای بیرونی منازل کولی های

مقیم پونا (عکس از رضا عباس)

تصویر شماره ۳۲: نمای داخلی یکی از

چادر های کولی های هندی ساکن روستای جونر

(عکس از ندا حسین طهرانی)

تصویر شماره ۳۳: نمای داخلی یکی از چادر های

کولی های ایرانی مقیم پونا (عکس از رضا عباس)

تصویر شماره ۳۴: نمای بیرونی چادر کولی های

هندی ساکن در روستای جونر

(عکس از ندا حسین طهرانی)

تصویر شماره ۳۵: نمای بیرونی چادر کولی های ایرانی

مقیم پونا (عکس از رضا عباس)

تصویر شماره ۳۶: نمای بیرونی چادر کولی های

خورموجی (منطقه ۲) (عکس از ندا حسین طهرانی)

